

بسمه تعالی

درس گفتارهایی در فلسفه اخلاق

سروش دباغ

خلاصه از معین مرادی (dialectic.blog.ir) - بخش سوم

می توانید برای دریافت قسمت های دیگر به وبلاگ دیالکتیک (البته در صورت آپلود شدن) مراجعه فرمایید.

بخش سوم: تجویز گرایی

- نحله هایی مانند تجویز گرایی یا عاطفه گرایی جزو نحله های ناشناخت گرا هستند.
  - در نحله تجویز گرایی یا توصیه گرایی که توسط ریچارد هیر، فیلسوف انگلیسی معاصر مطرح شد؛ حرف از کلیت پذیری (universalizability) به میان می آید که به معنی جهان شمول بودن قضاوت های اخلاقی می باشد.
  - ✓ مولفه های تجویز گرایی: ۱- داوری های اخلاقی نوعی داوری تجویزی هستند. ۲- مفاهیم اخلاقی بر قضاوت های کلی دلالت می کنند (در عاطفه گرایی این اعتقاد وجود ندارد). ۳- هر چند قضاوت های اخلاقی شان معرفتی ندارند اما از یک شکل منطقی برخوردارند که در عین حال صوری است.
  - **سوال:** منظور از اصطلاح شکل منطقی صوری چیست؟
- پاسخ: همانطور که بیان شد، قضاوت ها اخلاقی در تجویز گرایی نمیتوانند محتوای صدق و کذب بگیرند اما با این ملاک های صوری می توان به قضاوت اخلاقی رسید و با همین ملاک های صوری نیز میتوان قضاوت اخلاقی درست را از نادرست تمییز داد. در حقیقت ما با این ملاک های صوری دنبال بدست آوردن قضاوت اخلاقی موجه هستیم. "موجه" قضاوتی است که در کنار صدق به ما معرفت می بخشد.
- در نزد هیر، کلیت پذیری صرفا یک ملاک صوری است برای احراز داوری اخلاقی موجه و تفکیک آن از داوری اخلاقی ناموجه. این ملاک های صوری در واقع نسبتی با عالم خارج ندارند و شما تنها باید آن ها را یاد بگیرید، همین و بس. یکی از این اصول اخلاقی اینست که یک نتیجه اخلاقی تجویزی تنها در صورتی موجه است که حداقل یکی از مقدماتش (مقدمات منظور مقدمات اولیه استدلالی است که ما را به حکم اخلاقی رسانده) خودش مقدمه ای هنجاری باشد. یعنی هیچ نتیجه امری یا هنجاری ای نمیتواند معتبر باشد مگر اینکه حداقل یکی از مقدمات آن امری باشد.
- توجه شود که در منظور از معتبر بودن، توجه به صورت استدلال است و نه محتوایش. فرق است بین استوار بودن و معتبر بودن. استوار بودن به صادق بودن محتوای مقدمات می پردازد و معتبر بودن به نحوه نتیجه گیری از مقدمات می پردازد.
- مثال: همه انسان ها فانی هستند. سقراط انسان است. پس سقراط فانی است. که هم استوار است و هم معتبر. اما این یکی: شیراز پایتخت ایران است. در شیراز زلزله آمده. پس در پایتخت ایران زلزله آمده. این یکی معتبر است (نتیجه گیری از این مقدمات صحیح است) ولی استوار نیست (نتیجه به خاطر مقدمه نادرست، صحیح نیست).
- هیر معتقد است که هنجار ها باید از دل هنجارها بیرون بیاید. مثال: در امتحان نباید تقلب کرد. (امری و هنجاری). علی دارد امتحان می دهد. (خبری). پس علی نباید تقلب کند. این از نظر هیر یک استنتاج هنجاری موجه است.

سوال: تفاوت خصوصیات اخلاقی ای مثل عدالت با مثلا اعدام یک فرد چیست؟ آیا عدالت هم در دنیای خارج وجود دارد؟

پاسخ: در دنیای خارج چیز مجزایی به نام عدالت یا وفاداری وجود ندارد. این افعال انسان هاست که بر اساس تعریف این

خصوصیات، در حیطه وفاداری یا بی وفایی یا عدالت و ... در می آید.

اما اعدام انسان ها یک فعل طبیعی است. افعال طبیعی فعلی معین با حدود و ثغور روشن هستند که به محضی که وارد حوزه

اخلاق می شوند؛ یعنی یکی از ارزش های اخلاقی بر آن ها بار می شود، خصوصیات ستر اخلاقی نام میگیرند.

dialectic.blog.ir